

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אחרי קדושים

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו"

(יט, ג)

הלא כל עיקרה של מצוות כיבוד אב ואם היא, משום שהם הביאוהו לעולם, והרי מאידך אמרו חכמינו ז"ל: "נוח לו לאדם שלא נברא משנברא", משמע שאין משום גמילות טובה בהולדתו של אדם, ואם כן הרי אין מקום למצוות כיבוד אב ואם, ולפיכך אמר הכתוב מיד: "ואת שבתותי תשמרו" והרי שקולה שבת כנגד כל התורה ו"כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה מוחלין לו כל עונותיו" - ואדם שאין בו חטאים והוא מקיים את כל התורה, אין אומרים "נוח לו שלא נברא", אלא אדרבה בואו לעולם הוא בגדר זכות וממילא ראוי לו לכבד את הוריו שהם הביאוהו לעולם, שמירת שבת היא אפוא כעין טעם והסברה למצווה של איש אמו ואביו תיראו. (תורת משה)

"ולא תשקרו איש בעמיתו" (יט, יא)

השקרן הריהו גרוע מן הגנב ומן הגולן: הגנב גונב בלילה, ואינו גונב ביום - ביום הוא מפחד. הגולן גוזל בלילה, אבל רק מן היחיד, ולא רק מן הרבים מפני הרבים הוא מפחד. ואילו השקרן משקר ביום ומשקר בלילה, הן ליחיד והן לרבים. (המגיד מקעלם זצ"ל)

"לא תלין פעולת שכיר אתך" (יט, יג)

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפולי זיע"א, היה כידוע עני ואביון. מסופר: פעם החליט העריק לשמח את זוגתו הרבנית ולקנות לה שמלה חרשה. חסך פרוטה לפרוטה וכשהצטבר אצלו סכום מתאים, נתנו לאשתו לתפור לה שמלה, שמחה הרבנית, קנתה בד ומסרתו לחייט. החייט שהיה אף הוא עני מרור ובתו עמדה להינשא, עמל על השמלה במשך שבוע ימים, סיימה ובא למוסרה, ראתה הרבנית שפני החייט נפולים, ושאלה אותו לסיבת הרבה, נאנח ואמר לה, כשעסקתי בתפירת השמלה נכנס אלינו חתננו המיוער, ובראותו את השמלה היה בטוח שהיא בשביל כלתו, עכשיו שלקחתיה למוסרה לרבנית, כעס ואף איים לבטל את השידוך. נכמרו רחמיה של הרבנית על החייט האביון ונתנה לו את השמלה במתנה עבור בתו. כששמע רבי זושא את המעשה שיבח אותה מאוד מאוד, ואח"כ שאל את הרבנית, "ואת שכר עבודתו שילמת לו?" תמחה הרבנית והרי את השמלה כולה נתתי לו? השיב רבי זושא, מה ענין מתנה לשכר, האביון הזה הלא ישב ועמל שבוע ימים לא בשביל בתו אלא בשבילך, וציפה בכליון עיניים לקבל את שכר עבודתו, כדי לקנות לחם לילדיו, וכי משום שנתת מתנה לבתו, מותר לנו עתה לקפח את שכרו? מיד הלכה הרבנית ושילמה לחייט את שכרו.

"קדושים תהיו" (יט, ב)

זהו תפקידנו בעולם, להתקדש, ולדעת שחוץ מזה הכל הבלים, כמו שאחד היה עני ואביון והלך ברחובה של עיר, והנה מצא שטרות כסף וחשב בלבו שאפילו שעכשיו שבת ויש דין מוקצה אבל בביתו יש לו משפחה עם כמה נפשות ואין להם לחם לאכול, והנה זהו חסד דאורייתא, אם כן דאורייתא מול מוקצה דרבנן, אולי מותר. עבר שם אחד ואומר לו, אתה לא רואה שכולם שטרות מזויפים? והנה פרח לו כל התאוה לזה, כי זה לא שווה. ככה צריכה להיות כל ההסתכלות על הניסיונות, לחשוב שהכל מזויף והנה אז יבטל לך כל התאוות ותגיע לקדושה. (באר הפרשה)

"קדושים תהיו כי קדוש אני" (יט, ב)

ולכאורה קשה, היה צריך לכתוב "קדושים יהיו" מה זה הלשון "תהיו".

ויש לומר שהכוונה הוא שהקב"ה מודיע לעמו ישראל, כי סוף סוף "קדושים תהיו", גם אם זה יהיה נגד רצונכם, כי הרי יבואו עליכם צרות וייסורים, ובין כך תצטרכו לשוב בתשובה ולהתקדש ולהיטהר, ולכן מה לכם לחכות עד בוא הצרות, מוטב שכבר כעת "תתקדשו" ותעשו המצוות, ולא תצטרכו להצטער, ורק אז לבוא אל שורש הקדושה. (מהר"ש מבעלזא)

"קדושים תהיו כי קדוש אני וכו' איש אמו

ואביו תיראו" (יט, ב-ג)

ולכאורה צריך ביאור מה שייכות יש ביניהם, ועוד צריך ביאור למה הקדים דווקא ציווי ד"איש אמו ואביו תיראו". ונראה לומר פירוש דהנה איתא בשם האר"י הקדוש שאם האדם לא קיים מצוה אחת כדבעי יורד שוב בגלגול כדי להשלים את המצווה ולעשותה בשלמות, והנה במצוות "כיבוד אב ואם" לא שייך שוב לרדת בגלגול כי הרי המצווה לכבד את אביו הזה, ומי יודע אם אביו זה ירד עוד פעם בגלגול, לכן צריך לראות לקיים מצוות כיבוד אב ביתר שאת, וזה הפירוש בשאר המצוות "קדושים תהיו" ממילא אם לא בגלגול זה אז בגלגול אחר, אבל "איש אמו ואביו תיראו", ביתר שאת כי בזה לא שייך לתקן בגלגולים. (מאירות עיניים)

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו

אני ה' אלקיכם" (יט, ג)

כתב רבינו האר"י זצ"ל, שכל ההצלחה של האדם תלויה בכיבוד הוריו. וככל שמכבדים ויראים מאבא ואמא, כך מצליחים יותר. ומעשה ברבי ישמעאל כהן גדול שבאה אמו לבית המדרש, ואמרה לנוכחים שהבן שלה לא מכבד אותה. נתכרכמו פניהם ושאלו אותה 'במה הוא לא מכבד אותך?' ענתה 'כשהוא מגיע מבית המדרש אני רוחצת לו את הרגליים, לאחר מכן אני רוצה לשתות את המים, והוא לא מסכים. תגידו לי שייתן לי לשתות'. מיד אמרו לו 'רצונה זה כבודה, צריך אתה להניח לה לשתות'.

לעי"נ הרה"צ

פנחס בן ר' בנימין ביינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אחרי קדושים

שכן כאשר בה אדם לנעול נעל, והיא צרה ובקושי מצליחה הרגל להיחזק לתוכה, הרי הוא נוטל כף נעליים, דוחק בכל כוחו את כף רגלו, עד שמצליח להשחילה פנימה.

וכך כאשר בא האדם ללמד זכות על זולתו, עליו להשתמש במעין 'כף נעליים', כדי שאף אם צד הזכות דחוק ובקושי ניתן להעלותו על הדעת - יכניסנו בכוח לליבו, וכך ידון את חברו לכף זכות...

(ושלל לא יחסר)

"בצדק תשפט עמיתך" (יט, טו)

רש"י: "כמשמעו. דבר אחר, הוי דן את חברך לכף זכות". שני אנשים נסעו במטוס, האחד פתח חבילת וופלים והתחיל לאכול, הוא קם לבדוק משהו וחזר למקומו והנה הוא רואה, שעל כל וופלה שהוא אוכל גם שכינו לוקח מהחבילה ואוכל, כעסו גבר עד להשחית ועוד יותר כאשר בוופל האחרון שכינו מושך את ידו באבירות כדי שהוא ייקח את הוופל האחרון, מיודענו היה רותח כאש להבה אך נימוסיו מנעו ממנו להגיב הוא בלע את עלבונו והבליג, כשהגיעו לשדה התעופה ירדו מהמטוס, מיודענו מכניס ידו לתיק ורואה חבילת וופלים פתוחה, מתברר שכאשר קם דחף את חבילת הוופלים הפתוחה לתיקו, וכשחזר למקומו שכח שהכניס את חבילתו, והוא זה שלקח וופלה אחר וופלה מחבילתו של השכן, אם היה דן לכף זכות היה מבין שמשהו קרה כאן ולא היה חושד באדם תרבותי שיעשה דבר טיפשי שכזה.

"בצדק תשפט עמיתך" (יט, טו)

הוי דן את חברך לכף זכות (רש"י) המהיר"ל דיסקין מבאר, שדרישה זו, של לימוד זכות, דורשת התורה מכל יהודי שרואה את חברו עובר עברה. מדוע? מפני שכאשר אדם רואה את מעשה העברה, הרי שגם אצלו מתקררת יראת השמים, לכן ציורת התורה ללמד זכות, וכך יוצא שלא ראה שום דבר רע ונשאר במדרגתו הקודמת בעבודת ה'. הנהגה זו נכרה למעשה אצל האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא, אשר כחלק בלתי נפרד מעבודת ה' שלו, הוא דאג תמיד ללמד זכות על עם ישראל, ואף על עוברי עברה. ברחוב שבו גר נסעו בעיצומו של יום השבת מכוניות רבות ר"ל, אולם על כל רכב שהיה עובר, היה הרבי מנענע בראשו ואומר "מזל טוב"... כרומז, שמן הסתם, יולדת ברכב, ולא חלול שבת הוא, חלילה. יום אחד נסעה בשבת משאית כבדה. נענע הרבי בראשו, כדרכו, ואמר "מזל טוב". אמרו לו הגבאים: "רבי, הייתכן? הרי זו משאית!". ענה להם הרבי: "ואם הוא לא מצא רכב פרטי, שלא ייקח את אשתו ללדת בבית חולים?...".

"בצדק תשפט עמיתך" (יט, טו)

אחד האריות שבחבורת קאצק, תחת הנהגתו של רבי מנחם מנדל מקוצק, היה רבי הירש בר מגרבוביץ, שרבים העריצוהו ואמרו עליו שהיה ראוי להנהיג עדה של ארבעים אלף חסידים. פעם ישב עם אחד מבניו: ועסק בפרקי אבות, וכשהגיעו לדברי

"לא תגנובו" (יט, יג)

תמיד נראה לי הדבר מוקשה היה "המגיד מקעלם" אומר: מפני מה בא בפרשת "קדושים" האיסור על גניבה בלשון רבים, "לא תגנובו" עד שראיתי מעשה: מבית אשה אחת, שכנתי, נגנבה תרנגולת, לא סיפרה האשה על כך לאיש, אלא קמה והלכה אל חצר סמוכה ונטלה לעצמה תרנגולת מן התרנגולות שהיו שם. משראתה בעלת חצר זו, שנגנבה תרנגולת ממנה, קמה והלכה אף היא לחצר שכנה ונטלה לעצמה תרנגולת, וכך נמשכה השלשלת, עד שבאה אשת איכר מקצה העיירה וצעקה, שנגנבה תרנגולת ממנה. ואז הוחזר לי, שכך הוא גם בעולם הגדול: שעה שראובן גונב משמעון, קם שמעון וגונב מלוי, ולוי מיהודה, ועל ידי כך גניבה אחת נעשים עשרות גנבים. (המגיד מקעלם)

"לא תקלל חרש" (יט, יד)

מדוע הדגישה התורה את איסור קללת החרש? והלא אסור לחלוטין לקלל כל יהודי, ואפשר היה לכתוב: "לא תקלל", ותו לא! אלא - כתב רבינו ניסים זצ"ל, הר"ן, בדרשותיו, שהתורה גילתה לנו כאן יסוד נפלא: אם נשאל את עצמנו, מדוע אסור לגנוב - תהיה זו שאלה מוזרה. אסור לגנוב, כי אסור לשלוח יד ברכוש הזולת. אסור לפגוע בו, אסור להזיק לו. ובכן, את טובתו של מי דרשה התורה? את טובתו של הנגנב. הוא הדין, בקללה. מדוע אסור לקלל? כי אסור לצער יהודי, אסור להכאיב לו. והשומע קללתו, נפגע. הדבר חורה לו, פוגע בו. מציק ומדכדך ומכעיס. אבל, אם כן - היה מותר לקלל חרש! מדוע לא? הרי אינו שומע. ולעומתו, המקלל משכך את כעסו. פורק את זעמו. יש כאן רווח, בלי הפסד... אך לא, התורה אסרה אף לקלל חרש! ובאמת, מדוע לא? משום שלא הבנו נכון את מהות האיסור! מהאיסור לקלל חרש, נמצאנו למדים שאסור לקלל - לא בגלל שהתורה חסה על המתקלל המצטער - אלא חסה על המקלל, המשחית את נפשו על ידי "נקמתו" וקללתו: תלמד להבליג, לסלוח, למחול - ואל תקלל גם אם הלה אינו שומע! וממילא, נמצאנו למדים כי האיסור לגנוב - ודומיו - אינו רק לטובת הנגנב, אלא גם לטובתו של הגנב! התורה דאגה לו, לבל ישחית את נפשו בגנבה, שלא יתדרדר ושלא יחטא!!! (הר"ן)

"בצדק תשפט עמיתך" (יט, טו)

מפרש רש"י: 'בצדק תשפט עמיתך - כמשמעו. דבר אחר: הוי דן את חברך לכף זכות'. מהי לשון 'לכף זכות', שבה נקטו חז"ל בבואם להגדיר את האופן שבו צריך אדם מישראל לשפוט את מעשי תכירו? על איזו 'כף' בדיוק הייתה כוונתם? ה'כף' - אמר פעם ב'דרך צחות' האדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור - היא כף... נעליים!

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אחרי קדושים

"הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"

(יט, יז)

כשאומרים תוכחה לאדם אין לשים אותו רשע, אלא אדרבה, יש לפנות אליו בדברים שיש בהם כדי לרוממו ולקרבו, כגון שאינו יאה לו לעשות כדבר הזה - כי אז עשויה התוכחה להועיל, "הוכח תוכיח" - אם אתה אומר תוכחה לאדם, תשים אותו "לעמיתך", שהוא חברך, איש כערכך - "ולא תשא עליו חטא" - אל תשימהו לחוטא, שכן אז יפנה מעליך לחלוטין ולא תעלה בידך מאומה. (חוות יאיר)

"הוכח תוכיח את עמיתך" (יט, יז)

שנינו בגמרא 'הוכח תוכיח' אפילו מאה פעמים, ועל כך העיר ה'חפץ חיים', שבוודאי לא ינעם לאדם להיות מוכיח ומטיף מוסר בשעה שהוא מבחין כי השחית דבריו על אזנים ערלות. אלא, עליו ללמוד ממוכרת התפוחים בשוק, העומדת כל היום על רגליה ומכריזה בקולי קולות. 'תפוחים בזול, תפוחים בזול'. עבר אחד וראה אותה עומדת כך וצועקת בלי הרף, על אף שלא סר אליה איש לקנות אפילו תפוח אחד. ניגש ושאל אותה, מה תועלת בצעקותיך, הנה ראיתך עכשיו שעה שלמה צועקת ואין איש קונה ממך אפילו בשווה פרוטה. צחקה האשה ואמרה. וכי ממה אני מתפרנסת, מבין מאה אנשים החולפים על פני יש ויסור אחד ויקנה, לפעמים יסור אפילו אחד מעשרה לקנות, הכל כפי מה שתרחש לי ביומי. אלא, אם אפסיק להכריז על סחורותיי, מי ידע עלי ועל התפוחים שבסלי. גם המוכיח בישראל, אפשר שתשעים ותשעה אנשים לא ישימו לב לתוכחתו ואולי אף ילעיגו עליו, אך אם יעלה בידו להחזיר למוטב אפילו אדם אחד בלבד והיה זה שכרו הגדול, אבל אם יתבייש או יתעצל להכריז על סחורתו בקולי קולות, הרי וודאי שאיש לא ידע עליו ופרנסתו מאין תבוא. (חפץ חיים)

"לא תקום ולא תטור את בני עמך" (יט, יח)

אומרים חז"ל, 'כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש - אינו תלמיד חכם'. ולכאורה הדברים תמוהים: וכי בגלל שאתה תלמיד חכם מותר לך לעבור על שתי עבירות חמורות? ולא זו בלבד, אלא שאם אתה לא נוקם ונוטר אתה לא נקרא בכלל תלמיד חכם? וכן למה דווקא אמרו כנחש?
אלא יש נקמה ויש נקמה. אם הנקמה שלך היא כדי לספק את עצמך ולהרגיש טוב ע"י שתנקום בו - זה גרוע מאוד. אבל אם אתה נוקם כנחש, דהיינו כמו שהנחש לא נהנה כשהוא מטיל ארס (שהרי אינו אוכל בכך את בשר האדם אלא מכישו והולך לו) - כך גם התלמיד, שנוקם ונוטר בשביל כבוד התורה ולא למען הכבוד העצמי. ואיך אדם יכול לבחון זאת? אם אתה רואה שפוגעים בתלמיד חכם אחר, ואתה מוחה על כבוד התורה כמו שמחית על כבוד התורה שלך - זו הראיה.

התנא "הוי דן את כל האדם לכף זכות", שאל הילד: "מדוע נאמר 'הוי' ולא נאמר סתם 'תדון את כל אדם לכף זכות'?" הסביר לו האב במתק שפתיו: "אמר נא בני, אם מישהו יספר לך על אביך שהוא חלל את השבת, האם תאמין לדבר?" השיב הילד בשלילה מוחלטת, ואמר: "לא, לא אאמין!" "ואם יגידו לך שאביך שקר פעם, האם תאמין?" "אולי כן", השיב הילד בהיסוס. "יודע אתה מה ההבדל בין שתי השאלות? ההבדל נעוץ בכך. לא תאמין שחיללתי את השבת מפני שגם אתה לא מסגל ל חלל את השבת, אולם לשקר גם אתה יכול לפעמים, יוצא אפוא שכל אדם מודד את השני לפי מצבו הוא, ואם הוא עצמו לקוי בדבר מה הוא לא מסגל להפך בזכותו של האחר. וזהו אפוא באור הלשון במשנה 'הוי', כי הוראה יש כאן לכל אחד, 'תהא בן אדם!' הפך להיות איש ראוי המתקן במעשיו, ואז תוכל לדון את כל אדם לכף זכות..."
(בית קאצק)

"לא תלך רכיל בעמך" (יט, טז)

באחת הפעמים בהן נסע הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין, לרבו - המגיד הק' ממעזריטש, נזדמנה לו עגלה מלאה עגלונים שנסעו לאותו הכיוון שלא לצרכי פרנסה. משכך, החליטו להצטרף כולם בעגלה אחת. לאורך הנסיעה דיברו על בני עירם, מה טיבו של פלוני ומה מעשיו של אלמוני, ונכשלו בשיחתם ברכילות. לפתע שאל הרה"ק מקרלין: "הלא עגלונים אתם, ומן הסתם מבינים אתם בטיבם של סוסים". העגלונים הנהנו במרץ, הנה יהודי של צורה זקוק לדעתם... שאלם שאלות מן הגורן ומן היקב בסוסים וענייניהם, טיב השיניים והרגליים, הריצה והרכיבה, וכהנה וכהנה והם מחווים דעה. זה פוסל וזה משבח, מתווכחים ומסכימים - עדי הגיעו למחוז חפצם. משהגיעו לעיר והנה נודע להם שעמם נוסע הרבי מקרלין. פנו אליו בטרונים: "אם רבי אתם, מה לכם ולסוסים?" השיבם הרה"ק רבי אהרן: "ראיתי שבדיבוריכם הורגים אתם בהבל פה. אמרתי מוטב תהרגו סוסים ולא תהרגו אנשים..."

"לא תעמוד על דם רעך" (יט, טז)

אברך תלמיד חכם בא אל הרב לקבל ממנו סמיכה לרבנות, הרב בחן אותו והוא עמד בהצלחה בבחינה. לבסוף שאלהו הרב: האם למדת גם הלכות שבת, ויענהו האברך בחיוב. שאל אותו הרב: מה יהיה הדין, אם מישהו יפגע בסכין באצבעו בשבת והדם נזול, ענהו האברך: רק רגע אחד אעייך בשולחן ערוך. ענה לו הרב: לא חביבי, אתה לא תוכל להיות רב בישראל, כי כשדם של איש יהודי נזול לא מעיינים בשולחן ערוך, "לא תעמוד על דם רעך". שמועה הגיעה לאוזניו של רבי אייזל חרין, רבה של סלונים, כי שוחט פלוני הוא קל ראש ועובר עבירות בפרהסיא. שלח לקרוא לו ונזף בו: מהיום ואילך אני אוסר עליך לשחוט בהמות, אלא רק עופות. נדהם השוחט ושאל: למה דווקא בהמות לא, השיב לו רבי אייזל: שכן אמרו חז"ל: שהחוטא משול לבהמה, כדאמרינן במסכת סוטה (דף ג, א) ואם תשחט בהמה הרי תעבור על פסוק מפורש בתורה: "לא תעמוד על דם רעך". (קונ' שחיטה כהלכה)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אחרי קדושים

"ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח)

הזאטוטים והשתובבו להנאתם. לא כן אליהו. נפשו לא נמשכה לשעשוע הלזה, וכיון שראה במה שיחקו, סב על עקביו ונכנס הביתה. שאלוהו אביו ואמו, מדוע מיהרת לשוב, הרי למען בריאותך אתה זקוק למנוחה זו? השיב להם אליהו הצעיר: "לדאבוני לא אוכל לשחק במשחק שכזה, שאני אשב על הקורה, ואראה איך שחברי יורד ארצה ומתוך זה אני עולה למעלה, ולהיפך, אינני מסוגל לזה! הדבר אינו עולה בקנה אחד עם מצות התורה 'ואהבת לרעך כמוך' אשר רוב גופי תורה תלויים בה".

"ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח)

מובא במדרש: 'ואהבת לרעך - הטפל לרעך'. בפשטות, דברי המדרש הם חסרי פשר. פנינה המופלאה על כך, מובאת בשם האדמו"ר הישר שלום' מבעלזא זצ"ל: המדרש התקשה בהבנת האות לי בציווי "ואהבת לרעך כמוך", שלכאורה די היה לומר "ואהבת רעך כמוך"? ומכאן מרבה המדרש: 'לרעך - הטפל לרעך'. ועדיין עלינו להבין מה פשרו של ריבוי זה, ומה משמעותו הלכה למעשה?

אלא הפסוק (משלי כז, יב) אומר: "כמים פנים לפנים כן לב האדם לאדם", ולכאורה אם רצה החכם מכל אדם להמחיש לנו מהו מ'לב ללב' - יכול היה לנקוט במידה מבוררת יותר: של מראה מלוטשת, שהמסתכל בה רואה את עצמו, כאשר הפנים שהוא מראה למראה - ניבטים אליו בדיוק נמרץ ממנה אליו, ומדוע העדיף שלמה המלך את המים?

אך זאת עלינו לדעת: הרוצה לאהוב את תכירו באהבה אמיתית - מוכרח הוא להשפיל ולהכניע עצמו כלפי חברו, כי אם יחזיק עצמו ככליל המעלות ביחס לחבריו - יקשה עליו לאהוב באמת את תכירו. כזה הוא טבע האדם. והנה, כאשר האדם מסתכל במראה, יכול היה לעמוד בקומה זקופה ולראות בה את עצמו, אך לעומת זאת המבקש לראות את דמותו משתקפת במים - מוכרח הוא להשפיל עצמו ולכרוע כנגד המים, ורק כך יוכל לחזות בדמותו בתוך המים. ואם כן, אמר שלמה המלך, "כמים פנים לפנים כן לב האדם לאדם": כשם שאדם הרוצה לראות את פניו במים מוכרח לכופף את קומתו - כן לב האדם לאדם, שאם ירצה לאהוב את חברו בלב שלם - מוכרח הוא להכניע ולהשפיל עצמו כנגד חברו! (ושלל לא יחסר)

"ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט, יח)

פירש הבעל שם טוב הק' ז"ע - על פי מה שנאמר בתהילים (קכא. ה): 'ה' שומרך ה' 'צילך' על יד ימינך', ומהו הכוונה? - אלא ה', הוא כצילו של האדם, וכמו שצילו של האדם עושה רק מה שהוא עושה - כך גם ה' מתנהג עם אדם כמו שהוא נוהג כלפי אחרים, אם הוא גומל חסדים ואוהב אפילו כאלה שאינם ראויים לאהבה - גם ה' יאהבנו ואף על פי שאינו ראוי לכך... "וזהו הכוונה גם בדברי הכתוב: 'ואהבת לרעך' משום ש"כמוך אני ה' - כמו שאתה תתנהג עם חברך אפילו כשלא מגיע לו כך גם אתנהג עמכם..."

עקר משנתה של קלם הייתה מדת "ואהבת לרעך כמוך", מתוך אהבה אמיתית בין איש לרעהו, דאגה לטובת הזולת ומחשבה על כל צרכיו הרוחניים כמו הגשמיים. ספר פעם. רבי משה רוזנשטיין שלעתיד התמנה למשגיח ישיבת לומז'א, כי בצעירותו כשהגיע לראשונה לישיבת קלם, נכנס בבתישנות ובהיסוס. לפליאתו נגש אליו מיד בחור אחד, האיר לו פנים כשהוא מקדמו בברכת ברוכים הבאים, ומיד התעניין אצלו אם יש לו מקום ללון ולאכל ושאר צרכיו. התפלא רבי משה אל מראה חביבותו של הלה, ואמר לעצמו כי כנראה הלה הוא אחד ממכריו, אך למרות שנסה להתאמץ להיזכר מי הוא הבחור הלו, לא עלה הדבר בידו. לא עברו רגעים רבים, ושוב נגש אליו בחור נוסף, וגם הלה התעניין אצלו אם הכל כשורה אצלו, ושוב היה נראה לו כי גם הלה הוא ידידו מן העבר, אך שוב לא הצליח להיזכר במי מדבר. רק כאשר חזר המחזה על עצמו כמה פעמים, הבין רבי משה כי כל אורח חדש מתקבל כך בישיבה, באהבת ישראל אמיתית.

"ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח)

רבי מרדכי דב מהורונסט'פיל חלה פעם בגבו, ולאחר שדרש ברופאים החליטו הללו כי יש צורך לצרב את בשר גבו בשפוד רותח, כדי להעלות לו ארוכה. באותם ימים, נהגו הרופאים למדד את עצמת החם של שפוד המתכת הלוהט שהונח על הזקוק לרפואה, על ידי הרגשת האדם עצמו, והיו להם שלש דרגות של חם. בדרך כלל היה המטופל נרתע כבר בדרגה הנמוכה של החם, אך לפליאת הרופא לא הגיב הצדיק, שסבלנותו הייתה לשם דבר, גם כאשר העלה את החם לדרגה השנייה והשלישית. מרב התפעלות מלמל הרופא לעצמו בהשתאות: "אינני יודע אם הוא מלאך או שד"! שפתו של הרופא הייתה רוסית, ומכיוון שהצדיק לא הבין את דבריו בקש מהסובבים להסביר לו את דבריו של הלה, וכשמסרו לו את השתוממותו של הרופא, אמר רבי מרדכי דב: "אמרו לו, שכאשר בא לפני יהודי ובידו פתקה בו הוא מספר שהוא זקוק לישועה, ואין??חי להושיעו, הדבר כואב לי הרבה יותר מהשפוד הרותח הזה, אך מוכרח אני לשתק".

"ואהבת לרעך כמוך" (יט, יח)

מעשה בהגר"א מוולנה, בהיותו אך כבן ארבע שנים, והוא כדרכו יושב ושוקד על תלמודו, עוסק בלימוד חומש ונ"ך בכל עתותיו. אמו הצדקנית ידעה כי 'תורה מתשת כוחו של אדם', והנה הבחינה בילדה הרך שהוא אוכל ארוחותיו שלא בתאבון, וחיוורון עולה על פניו. היא החלה לחשוש לבריאותו, ולפיכך ציוותה עליו שיצא החוצה לשחק עם הילדים בני גילו, וינח מעט מעמל התורה. אליהו, שמע את טענתה, כי אחר שיתחזקו כוחותיו ויכל ללמוד שוב, ביתר שאת וביתר עוז, ונענה לבקשתה משום מצות כיבוד אם, ויצא אל החצר. אותה שעה היו הילדים שקועים במשחק המכונה בימינו 'נדנדה', אותה יצרו מקורת עץ ארוכה שהניחוה במרכזה על גבי אבן. ילד אחד יושב בצידה האחד ומשנהו בצדה השני, זה עולה וזה יורד ולהיפך, כך עלו וירדו